

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૨૭૨૨ / ૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી જે. સી. દોશી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

=====

ભીખાભાઈ ગંડુભાઈ પરમાર

વિરુદ્ધ

હરજીવનભાઈ ધનજીભાઈ પિત્રોડા અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિત :

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી હેમલ શાહ (૬૯૬૦)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ માટે માસુમી વી નાનાવટી (૯૩૨૧)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી જી સી રે (૭૨૧)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ માટે શ્રી વિભૂતિ નાનાવટી (૫૧૩)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી જે. સી. દોશી

તારીખ: ૨૮/૦૧/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. મોટર એક્સિડન્ટ ક્લેઇમ્સ ટ્રિબ્યુનલ (સ્પેશિયલ), રાજકોટ દ્વારા ક્લેઇમ કેસ નં. ૮૬૧/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૭/૦૪/૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને એવોર્ડથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અરજદારે ત્રાહિત પક્ષકારને જવાબદારી ચૂકવવામાંથી વીમા કંપનીને મુક્ત કરવાના અને હાલના પ્રતિવાદી નં. ૧ સામે ૯% વ્યાજ સાથે કુલ રૂ. ૧,૭૬,૭૨૦/- ની રકમ મંજૂર કરવાના આદેશને પડકારવા માટે આ અપીલ પસંદ કરી છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે તારીખ ૧૧/૨/૨૦૦૮ ના રોજ, અરજદાર પી એન્ડ ટી કોલોની, ગોંડલ રોડ, રાજકોટ પાસે ઉભા હતા અને તે સમયે,

ઉપરોક્ત મોટર સાયકલના ચાલકે તેને પૂરઝડપે અને માનવજીવનને જોખમમાં મૂકે તેવી રીતે, ટ્રાફિકના નિયમોનું પાલન કર્યા વિના અને બેફામ અને બેદરકારીભરી રીતે હંકારી હતી અને અરજદાર સાથે મોટર સાયકલને ટક્કર મારીને અકસ્માત સર્જ્યો હતો, જેમાં અરજદારને શારીરિક ઈજાઓ પહોંચી હતી જેના માટે તેણે વ્યાજ અને ખર્ચ સાથે ઉપરોક્ત વળતરનો દાવો કરતી આ કલેઈમ પિટિશન પ્રતિવાદીઓ સામે દાખલ કરી છે.

૩. સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

જ. વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહે મુખ્યત્વે દલીલ કરી હતી કે ચાલકનું લાયસન્સ તારીખ ૧૩/૦૫/૨૦૦૬ ના રોજ એક્સપાયર થઈ ગયું હતું પરંતુ અકસ્માત ત્યારબાદ તારીખ ૧૧/૦૨/૨૦૦૮ ના રોજ થયો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે માન્યું હતું કે લાયસન્સની ગેરહાજરી હતી અથવા તે લાયસન્સ ન હોવાનો કેસ છે અને વીમા કંપનીને વળતર ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરી હતી; જોકે ટ્રિબ્યુનલ આવો આદેશ પસાર કરતી વખતે એ ધ્યાનમાં રાખવામાં નિષ્ફળ રહી હતી કે દાવેદાર ત્રાહિત પક્ષકાર હોવાથી તેને વીમાદાતા અને વીમાધારક વચ્ચેની પોલિસીની નિયમો અને શરતોના ટેકનિકલ ભંગ માટે ભોગવનાર બનાવવો જોઈએ નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે કોઈપણ સમયે, આરટીઓએ પ્રતિવાદી નં. ૧ ને માર્ગ અકસ્માતમાં સંડોવાયેલ મોટરસાયકલના વર્ગનું વાહન ચલાવવાથી ગેરલાયક

ઠેરવ્યો ન હતો અને તેથી તેમણે વધુમાં આદેશ પસાર કરવા અને વીમા કંપનીને પ્રથમ તબક્કે એવોર્ડ સંતોષવા અને વાહનના માલિક પાસેથી તે વસૂલ કરવા નિર્દેશ આપવા રજૂઆત કરી હતી.

૪.૧ ઉપરોક્ત રજૂઆતો પરથી, તેમણે આ અપીલ મંજૂર કરવા રજૂઆત કરી હતી.

૫. તેનાથી વિપરીત, વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાનાવટીએ ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સની એક્સપાયરીની તારીખ અને અકસ્માતની તારીખ એમ બે તારીખોનું પુનરાવર્તન કરતાં રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ નું ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ લગભગ બે વર્ષ પહેલાં એક્સપાયર થઈ ગયું હતું. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે હાથ પરના કેસમાં, વાહનનો ચાલક અને માલિક એક જ છે અને તેથી તે જાણતો હતો કે તેની પાસે ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ નથી છતાં તેણે વાહન ચલાવ્યું હતું.

૫.૧ તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ની જાણકારી કે અકસ્માતની તારીખે તેની પાસે લાયસન્સ ન હતું અને તે વાહનનો માલિક હોવાથી પોતાની જાતને વાહન ચલાવવાની મંજૂરી આપી જેના પરિણામે માર્ગ અકસ્માત થયો તે પોલિસીની નિયમો અને શરતોનો મૂળભૂત ભંગ છે અને આવા પાસાને ધ્યાનમાં રાખીને, ચૂકવણી કરવા અને વસૂલ કરવા માટેનો આદેશ પણ પસાર કરી શકાય નહીં.

પ.૨ તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે એમવી એક્ટની કલમ ૧૫૬(૧) ને ધ્યાનમાં રાખીને, લાયસન્સ ધારક માટે એક્સપાયરીની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર તેના લાયસન્સનું નવીનીકરણ કરવું ફરજિયાત રહેશે અને જો ચાલક તેના લાયસન્સનું નવીનીકરણ કરવામાં નિષ્ફળ જાય અને વર્તમાન કેસમાં ચાલક અને માલિક એક જ પક્ષકાર હોવાથી, માલિકની જાણમાં પણ હતું કે તેણે તેના લાયસન્સનું નવીનીકરણ કરાવ્યું નથી અને વાહન ચલાવવા માટે કોઈ લાયસન્સ ધરાવતો ન હતો અને તેથી વીમા કંપની વીમાધારકને નુકસાન ભરપાઈ કરવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં. તેમણે **રામ બાબુ તિવારી વિરુદ્ધ યુનાઇટેડ ઈન્ડિયા ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ**, [૨૦૦૮ (૮) એસસીસી ૧૬૫] ના કેસમાં નિર્ણયનો સંદર્ભ આપ્યો હતો.

પ.૩ નેશનલ ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિ. વિરુદ્ધ વિદ્યાધર મહારીવાલા [૨૦૦૮ (૧૨) એસસીસી ૭૦૧] ના કેસમાં નિર્ણયનો સંદર્ભ આપતા તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે જો ગુનાહિત વાહનનું ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ અકસ્માતની તારીખે અમલમાં ન હોય અને તે હકીકત માલિકની જાણમાં હોય, તો વીમા કંપની વળતર ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં કારણ કે આ એવો કેસ છે જ્યાં ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ અકસ્માતની તારીખે માન્ય ન હતું. વળતર ચૂકવવા માટે માત્ર વાહનનો માલિક જ જવાબદાર રહેશે. મહંમદ રફીક મુન્નેભાઈ અન્સારી વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન [૨૦૨૧ લો સ્યુટ (ગુજરાત)]

૫૦૬૪] ના કેસમાં નિર્ણયનો પણ દલીલને મજબૂત કરવા માટે સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. અંતે, તારીખ ૧૫/૦૭/૨૦૨૨ ના રોજ ફર્ટ અપીલ નં. ૧૨૭૮ / ૨૦૧૦ માં આપવામાં આવેલ આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

૫.૪ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, અપીલ ફગાવી દેવા અને આક્ષેપિત ચુકાદા અને એવોર્ડની પુષ્ટિ કરવા રજૂઆત કરવામાં આવી છે.

૬. સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહીની તપાસ કર્યા પછી, અકસ્માતની તારીખે કોઈ ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ ન હતું તે હકીકત નકારી શકાય તેવી નથી. સંબંધિત આરટીઓ દ્વારા પ્રતિવાદી નં. ૧ ને જારી કરાયેલું ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ તારીખ ૧૩/૦૫/૨૦૦૬ ના રોજ એક્સપાયર થઈ ગયું હતું, ત્યારથી ૩૦ દિવસની અંદર અથવા ત્યારબાદ ઓછામાં ઓછું અકસ્માતની તારીખ એટલે કે ૧૧/૦૨/૨૦૦૮ સુધી તેનું નવીનીકરણ કરવામાં આવ્યું નથી. પ્રતિવાદી નં. ૧ વાહનનો માલિક પણ છે. તેથી આ એવો કેસ છે જ્યાં વાહનનો ચાલક અને માલિક એક જ છે અને તે માલિકની જાણમાં હતું કે ચાલક હોવાને કારણે તે વાહન ચલાવવા માટે અધિકૃત નથી કારણ કે અકસ્માતની તારીખે તેની પાસે કોઈ લાયસન્સ ન હતું. ત્રીજું, સંબંધિત આરટીઓએ તેને વાહન ચલાવવાથી ગેરલાયક ઠેરવ્યો નથી. ઉપરોક્ત પાસાની પૃષ્ઠભૂમિમાં, તે અકસ્માતની તારીખે લાયસન્સ ન હોવાનો કેસ બનશે.

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નેશનલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ સ્વાર્ણ સિંહ અને અન્ય [૨૦૦૪ (૩) એસસીસી ૨૯૭] ના કેસમાં લાયસન્સ સંબંધિત વિવિધ મુદ્દાઓ પરના તારણનો સારાંશ આપતા ફરરા ૧૦૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"આ અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા વિવિધ મુદ્દાઓ અંગેના અમારા તારણોનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

(i) મોટર વ્હીકલ એક્ટ, ૧૯૮૮ નું પ્રકરણ XI જે ત્રાહિત પક્ષકારના જોખમો સામે વાહનોના ફરજિયાત વીમાની જોગવાઈ કરે છે, તે મોટર વાહનોના ઉપયોગથી સર્જાયેલા અકસ્માતોના ભોગ બનેલા લોકોને વળતર દ્વારા રાહત વિસ્તારવા માટેનો સામાજિક કલ્યાણ કાયદો છે. તમામ વાહનોના ફરજિયાત વીમા કવરેજની જોગવાઈઓ આ સર્વોચ્ચ ઉદ્દેશ્ય સાથે છે અને અધિનિયમની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન એવી રીતે થવું જોઈએ કે જેથી ઉક્ત ઉદ્દેશ્ય સિદ્ધ થઈ શકે.

(ii) વીમાદાતા મોટર વ્હીકલ એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૧૬૩ એ અથવા કલમ ૧૬૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી કલેઈમ પિટિશનમાં ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૨)(a)(ii) ની શરતો મુજબ બચાવ ઉભો કરવા માટે હકદાર છે.

(iii) પોલિસીની શરતોનો ભંગ દા.ત., ચાલકને ગેરલાયક ઠેરવવો અથવા ચાલકનું અમાન્ય ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ, જે કલમ ૧૪૯ ની પેટા-કલમ (૨)(a)(ii) માં સમાવિષ્ટ છે, વીમાદાતા દ્વારા જવાબદારી ટાળવા માટે વીમાધારક દ્વારા આચરવામાં આવ્યો હોવાનું સાબિત થવું જોઈએ. માત્ર ગેરહાજરી, નકલી અથવા અમાન્ય ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ અથવા સંબંધિત સમયે વાહન ચલાવવા માટે ચાલકની ગેરલાયકાત, તે પોતે વીમાધારક અથવા ત્રાહિત પક્ષકારો સામે વીમાદાતાને ઉપલબ્ધ બચાવ નથી. વીમાધારક પ્રત્યેની તેની જવાબદારી ટાળવા માટે, વીમાદાતાએ સાબિત કરવું પડશે કે વીમાધારક બેદરકારી માટે દોષિત હતો અને યોગ્ય રીતે લાયસન્સ ધરાવતા ચાલક અથવા સંબંધિત સમયે વાહન ચલાવવા માટે ગેરલાયક ન હોય તેવા વ્યક્તિ દ્વારા વાહનોના ઉપયોગ અંગેની પોલિસીની શરત પૂરી કરવાની બાબતમાં વાજબી કાળજી લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો.

(iv) વીમા કંપનીઓએ, જોકે, તેમની જવાબદારી ટાળવાના હેતુથી ઉક્ત કાર્યવાહીમાં ઊભા કરવામાં આવેલા ઉપલબ્ધ બચાવ(ઓ) ને માત્ર સ્થાપિત જ કરવા જોઈએ નહીં પરંતુ

વાહનના માલિકના ભાગે 'ભંગ' પણ સ્થાપિત કરવો જોઈએ; જેના માટે સાબિતીનો બોજ તેમના પર રહેશે.

(v) ઉપરોક્ત બોજ કેવી રીતે મુક્ત થશે તે અંગે અદાલત કોઈ માપદંડ નક્કી કરી શકે નહીં, કારણ કે તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત રહેશે.

(vi) જ્યાં વીમાદાતા ચાલક દ્વારા માન્ય લાયસન્સ ધરાવવા અથવા સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન વાહન ચલાવવાની તેની લાયકાત અંગેની પોલિસીની શરતના સંદર્ભમાં વીમાધારકના ભાગે ભંગ સાબિત કરવામાં સક્ષમ હોય, તો પણ વીમાદાતાને વીમાધારક પ્રત્યેની તેની જવાબદારી ટાળવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં સિવાય કે ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સની શરત પરનો ઉક્ત ભંગ અથવા ભંગ એટલા મૂળભૂત હોય કે જે અકસ્માતનું કારણ બનવામાં ફાળો આપતો હોવાનું જણાય. ટ્રિબ્યુનલ પોલિસીની શરતોનું અર્થઘટન કરતી વખતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૨) હેઠળ વીમાધારકને ઉપલબ્ધ બચાવને મંજૂરી આપવા માટે "મુખ્ય હેતુનો નિયમ" અને "મૂળભૂત ભંગ" ના ખ્યાલને લાગુ કરશે.

(vii) માલિકે ચાલક દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ, (નકલી અથવા અન્યથા), કાયદાની જરૂરિયાતો પૂરી કરે છે કે નહીં તે શોધવા માટે વાજબી કાળજી લીધી છે કે કેમ તે પ્રશ્ન દરેક કેસમાં નક્કી કરવો પડશે.

(viii) જો અકસ્માત સમયે લર્નિંગ લાયસન્સ ધરાવનાર વ્યક્તિ દ્વારા વાહન ચલાવવામાં આવતું હોય, તો વીમા કંપનીઓ હુકમનામું સંતોષવા માટે જવાબદાર રહેશે.

(ix) કલમ ૧૬૫ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૧૬૮ હેઠળ રચાયેલી કલેઈમ ટ્રિબ્યુનલને મોટર વાહનના ઉપયોગથી ઉદ્ભવતા મૃત્યુ અથવા શારીરિક ઈજા અથવા ત્રાહિત પક્ષકારની મિલકતને નુકસાન સંડોવતા અકસ્માતોના સંદર્ભમાં તમામ દાવાઓનો ન્યાયિક નિર્ણય લેવાની સત્તા છે. ટ્રિબ્યુનલની ઉક્ત સત્તા એક બાજુએ દાવેદાર અથવા દાવેદારો અને બીજી બાજુએ વીમાધારક, વીમાદાતા અને ચાલક વચ્ચેના દાવાઓ નક્કી કરવા પૂરતી મર્યાદિત નથી. વળતરના દાવાનો ન્યાયિક નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં અને વીમાદાતાને બચાવ અથવા બચાવોની ઉપલબ્ધતા નક્કી કરવા માટે, ટ્રિબ્યુનલ પાસે વીમાદાતા અને વીમાધારક વચ્ચેના વિવાદો નક્કી કરવાની સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર

આવશ્યકપણે છે. દાવેદારો દ્વારા વળતર માટેના દાવાના ન્યાયિક નિર્ણયની પ્રક્રિયામાં વીમાદાતા અને વીમાધારક વચ્ચેના દાવાઓ અને વિવાદો પર આપવામાં આવેલ નિર્ણય અને તેના પર કરવામાં આવેલ એવોર્ડ એ જ રીતે લાગુ અને અમલ કરવા યોગ્ય છે જે રીતે દાવેદારોની તરફેણમાં એવોર્ડના અમલ અને બજવણી માટે અધિનિયમની કલમ ૧૭૪ માં પૂરી પાડવામાં આવી છે.

(x) જ્યાં અધિનિયમ હેઠળના દાવાના ન્યાયિક નિર્ણય પર ટ્રિબ્યુનલ એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચે છે કે વીમાદાતાએ કલમ ૧૪૯(૨) ની જોગવાઈઓ સાથે પેટા-કલમ (૭) વાંચતા, આ અદાલત દ્વારા ઉપર અર્થઘટન કર્યા મુજબ તેનો બચાવ સંતોષકારક રીતે સાબિત કર્યો છે, ટ્રિબ્યુનલ એવો નિર્દેશ આપી શકે છે કે ટ્રિબ્યુનલના એવોર્ડ હેઠળ ત્રાહિત પક્ષકારને ચૂકવવા માટે મજબૂર કરવામાં આવેલ વળતર અને અન્ય રકમો માટે વીમાધારક દ્વારા વીમાદાતાને ભરપાઈ કરવા માટે જવાબદાર છે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા દાવાનો આવો નિર્ણય અમલ કરવા યોગ્ય રહેશે અને વીમાધારક પાસેથી વીમાદાતાને લેણી નીકળતી રકમ અધિનિયમની કલમ ૧૭૪ હેઠળ જમીન મહેસૂલની બાકી રકમ તરીકે એ જ રીતે કલેક્ટરને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્ર પર વસૂલ કરી શકાશે. જમીન મહેસૂલની બાકી રકમ

તરીકે વસૂલાત માટે પ્રમાણપત્ર તો જ જારી કરવામાં આવશે જો, અધિનિયમની કલમ ૧૬૮ ની પેટા-કલમ (૩) ની જરૂરિયાત મુજબ વીમાધારક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવોર્ડની જાહેરાતની તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર વીમાદાતાની તરફેણમાં આપવામાં આવેલી રકમ જમા કરવામાં નિષ્ફળ જાય.

(xi) પેટા-કલમ (૪) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ જેમાં તેમાં દર્શાવેલ પ્રોવિસો અને પેટા-કલમ (૫) છે, જે તેમાં ઉલ્લેખિત ચોક્કસ આકસ્મિકતાઓ આવરી લેવા માટે છે જેથી વીમાદાતાને વીમાધારક વતી વીમાના કરાર હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલી રકમ વસૂલ કરવા સક્ષમ બનાવી શકાય, તેનો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આશરો લઈ શકાય છે અને જ્યાં આપેલી હકીકતો અને સંજોગોમાં તેમની વચ્ચેના દાવાઓનો ન્યાયિક નિર્ણય ભોગ બનનારના દાવાઓના ન્યાયિક નિર્ણયમાં વિલંબ કરી શકે છે તેવા કિસ્સાઓમાં તેમને નિયમિત અદાલત સમક્ષના ઉપાય માટે મોકલીને વીમાધારક સામે વીમાદાતાના દાવાઓ અને બચાવો સુધી વિસ્તૃત કરી શકાય છે."

૭. આમ, ઉપરોક્ત તારણ (iii) ને ધ્યાનમાં રાખીને માત્ર ગેરહાજરી, નકલી અથવા અમાન્ય ડ્રાઈવિંગ લાયસન્સ અથવા સંબંધિત સમયે વાહન ચલાવવા માટે ચાલકની ગેરલાયકાત, તે પોતે વીમાધારક અથવા ત્રાહિત પક્ષકારો સામે

વીમાદાતાને ઉપલબ્ધ બચાવ નથી. વીમાધારક પ્રત્યેની તેની જવાબદારી ટાળવા માટે, વીમાદાતાએ સાબિત કરવું પડશે કે વીમાધારક બેદરકારી માટે દોષિત હતો અને યોગ્ય રીતે લાયસન્સ ધરાવતા ચાલક અથવા સંબંધિત સમયે વાહન ચલાવવા માટે ગેરલાયક ન હોય તેવા વ્યક્તિ દ્વારા વાહનોના ઉપયોગ અંગેની પોલિસીની શરત પૂરી કરવાની બાબતમાં વાજબી કાળજી લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો.

૮. તારણ (iv) ને ધ્યાનમાં રાખીને, વીમા કંપનીઓ પર વાહનના માલિકના ભાગે ભંગ સ્થાપિત કરવાનો બોજ લાદવામાં આવ્યો છે. તારણ (v) નિર્ધારિત કરે છે કે બોજ કેવી રીતે મુક્ત થશે તે અંગે કોઈ સીધી ફોર્મ્યુલા અથવા માપદંડ નથી, કારણ કે તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે. તારણ (vi) વીમા કંપનીને ચાલક દ્વારા માન્ય લાયસન્સ ધરાવવા અથવા સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન વાહન ચલાવવાની તેની લાયકાત અંગેની પોલિસીની શરતના સંદર્ભમાં વીમાધારકના ભાગે ભંગ સાબિત કરવાની ફરજ લાદે છે, વીમાદાતાને વીમાધારક પ્રત્યેની તેની જવાબદારી ટાળવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં સિવાય કે ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સની શરત પરનો ઉક્ત ભંગ અથવા ભંગ એટલા મૂળભૂત હોય કે જે અકસ્માતનું કારણ બનવામાં ફાળો આપતો હોવાનું જણાય. ટ્રિબ્યુનલને પોલિસીની શરતોનું અર્થઘટન કરતી વખતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૨) હેઠળ વીમાધારકને ઉપલબ્ધ બચાવને મંજૂરી

આપવા માટે "મુખ્ય હેતુનો નિયમ" અને "મૂળભૂત ભંગ" ના ખ્યાલને લાગુ કરવાનો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૯. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઇક્કો ટોકિયો જનરલ ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લિ. વિરુદ્ધ ગીતા દેવી અને અન્ય માં સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન (સી) નં. ૧૯૯૯૨ / ૨૦૨૩ માં આપેલા ચુકાદામાં સ્કેન્ડિયા ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લિ. વિરુદ્ધ કોકિલાબેન ચંદ્રવદન અને અન્ય (૧૯૮૭) ૨ એસસીસી ૬૫૪; સોહન લાલ પાસી વિરુદ્ધ પી. શેષ રેહ્મા અને અન્ય [(૧૯૯૬) ૫ એસસીસી ૨૧] નો સંદર્ભ આપ્યા પછી અને પછી સ્વર્ણ સિંહ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) નો સંદર્ભ આપીને ચૂકવણી કરવા અને વસૂલ કરવાનો આદેશ પસાર કર્યો.

૧૦. રામ ચંદ્ર સિંહ વિરુદ્ધ રાજારામ [એઆઈઆર ૨૦૧૮ એસસી ૩૭૮૯] માં, નકલી લાયસન્સના કેસમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ નકલી હતું તે માત્ર હકીકત વીમાદાતા માટે પોતે પૂરતી નથી.

૧૧. પરમિન્દર સિંહ વિરુદ્ધ ન્યૂ ઇન્ડિયા એશ્યોરન્સ કંપની [એઆઈઆર ૨૦૧૯ એસસી ૩૧૨૮] માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે માન્ય લાયસન્સ ન હોવાના કેસમાં ફરીથી ચૂકવણી કરવા અને વસૂલ કરવાનો આદેશ પસાર કરવાનો આગ્રહ રાખ્યો હતો અને ફકરા ૭.૧ અને ૭.૨ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૭.૧. આ અદાલતે શામન્ના અને અન્ય વિરુદ્ધ ધ ડિવિઝનલ મેનેજર, ધ ઓરિએન્ટલ ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ અને અન્ય માં, ઠરાવ્યું હતું કે જો ગુનાહિત વાહનનો ચાલક માન્ય ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ ધરાવતો ન હોય, તો વીમા કંપનીને ભોગ બનનારને ચૂકવણી કરવા અને પછી ગુનાહિત વાહનના માલિક પાસેથી રકમ વસૂલ કરવા નિર્દેશ આપવા માટે 'ચૂકવણી કરો અને વસૂલ કરો' ના સિદ્ધાંતનો આદેશ આપી શકાય છે. ૪૪ (૨૦૧૮) ૯ એસસીસી ૬૫૦.

૭.૨. અમે પ્રતિવાદી - વીમા કંપનીને આ ચુકાદાની તારીખથી ૧૨ અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર અરજદારને ઉપરના ફકરા ૬ માં દર્શાવ્યા મુજબ વળતરની વધેલી રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવાનું ન્યાયી અને યોગ્ય માનીએ છીએ. પ્રતિવાદી - વીમા કંપનીને અરજદારના નામે ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ બનાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે, જેનો ઉપયોગ તેના બાકીના જીવન માટે તેની સંભાળ માટે થઈ શકે. પ્રતિવાદી - વીમા કંપની બે ગુનાહિત ટ્રકોના માલિકો અને ચાલકો પાસેથી રકમ વસૂલવા માટે હકદાર છે."

૧૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, એ નોંધનીય છે કે માન્ય અને અસરકારક ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ ન હોવા છતાં, દાવેદાર ત્રાહિત પક્ષકાર હોવાથી

પોલિસીની નિયમો અને શરતોના ટેકનિકલ ભંગ માટે તેને ભોગવનાર બનાવવો જોઈએ નહીં. તે પુનરાવર્તન કરવું જોઈએ કે કોઈપણ સમયે પ્રતિવાદી નં. ૧ ને મોટરસાયકલ ચલાવવા માટે ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૩. પોલિસી આંક ૩૪ પર રજૂ કરવામાં આવી છે જે ટુ વ્હીલર પેકેજ પોલિસીની છે. ત્રાહિત પક્ષકારની જવાબદારીના મથાળા હેઠળ કલમ ૫ હેઠળ, કરારમાં એવોઈડન્સ કલોઝનું અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે જે આ મુજબ વંચાય છે:

"આ પોલિસીમાં અથવા તેના પરના કોઈપણ એન્ડોર્સમેન્ટમાં કંઈપણ આ પોલિસી દ્વારા નુકસાન ભરપાઈ કરવામાં આવેલ કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા મોટર વ્હીકલ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ અથવા તેના આધારે રકમ વસૂલ કરવા માટે અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિના અધિકારને અસર કરશે નહીં. પરંતુ વીમાધારકે કંપની દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલી તમામ રકમ કંપનીને પાછી ચૂકવવી પડશે જે કંપની ઉક્ત જોગવાઈ ન હોત તો ચૂકવવા માટે જવાબદાર ન હોત."

૧૪. આમ, પુરાવાની કલમ એ એક વધારાનું પરિબળ છે જે અદાલતને ચૂકવણી કરવા અને વસૂલ કરવા માટેનો આદેશ પસાર કરવાની પરવાનગી આપે છે. પુરાવાની કલમ વીમાધારક અને વીમાદાતા વચ્ચે પક્ષકાર વચ્ચે થયેલા કરારની

પોલિસીમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. તે વીમાદાતાને વીમાધારક પાસેથી રકમ વસૂલ કરવાનો અધિકાર આપે છે જો વીમા કંપની જવાબદાર ન ઠરે પરંતુ એવોર્ડ સંતોષવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે. ઉપરોક્ત કારણોસર, વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાનાવટીની દલીલ કે અકસ્માતની તારીખે, પ્રતિવાદી નં. ૧ માન્ય અને અસરકારક ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ ધરાવતો ન હોવાથી, ચૂકવણી અને વસૂલાતનો કોઈ આદેશ પસાર કરી શકાય નહીં તે ટકી શકતી નથી. જ્યાં સુધી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાનાવટી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા નિર્ણયોનો સંબંધ છે, તેઓ તથ્યાત્મક રીતે અલગ પાસા પર છે અને કોઈ સહાય મેળવશે નહીં, ખાસ કરીને, કાયદાની ઉપરોક્ત સ્થપાયેલી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને.

૧૫. ઉપર નોંધાયેલા કારણોસર, વર્તમાન અપીલ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. આદેશિત ચુકાદો અને એવોર્ડ એ હદ સુધી સુધારવામાં આવે છે કે વીમા કંપની પ્રથમ તબક્કે એવોર્ડ સંતોષશે અને ત્યારબાદ આ ચુકાદાના આધારે વાહનના માલિક પાસેથી તે વસૂલ કરશે. વીમા કંપનીને આ આદેશ મળ્યાની તારીખથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર પ્રથમ તબક્કે વ્યાજ અને ખર્ચ સાથે ઉપર જણાવ્યા મુજબની સમગ્ર એવોર્ડની રકમ જમા કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૧૬. આવી જમા રકમ પર, ટ્રિબ્યુનલ યોગ્ય ચકાસણી પછી, એકાઉન્ટ પેચી ચેક /એન. ઇ. એફ. ટી./આર. ટી. જી. એસ. દ્વારા દાવેદારોને સમગ્ર એવોર્ડની

રકમ ચૂકવશે. ચુકવણી કરતી વખતે, ટ્રિબ્યુનલ નિયમો/કાયદા મુજબ કોર્ટ ફી જો ચૂકવવામાં ન આવી હોય તો તે કાપી લેશે.

રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક સંબંધિત ટ્રિબ્યુનલને પાછી મોકલવામાં આવે.

સોમપુરા

(જે. સી. દોશી, ન્યાયમૂર્તિશ્રી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.